

Valstybių narių teisė - Slovakija

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([sk](#)) neseniai atlikta pakeitimų. Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie Slovakijos teisinę sistemą. Žr. puslapį „Teisinė tvarka. Slovakija“ interneto svetainėje [Europaos teisminis tinklas: teisinė tvarka civilinėje teisejoje](#).

Teisės šaltiniai

Įvairių rūšių teisinių priemonių aprašas

Sąvoka „teisės šaltiniai“ vartojama trimis prasmėmis:

1. teisės šaltiniai materialiąja prasme – materialūs teisės šaltiniai;
2. teisės šaltiniai pažinimo prasme – teisės pažinimo šaltiniai;
3. teisės šaltiniai oficialiąja prasme – oficialūs teisės šaltiniai.

Pagal tai, kaip teisės norma atsirado ir kaip yra išreikštas jos privalomumas, tradiciškai išskiriamos šios teisės šaltinių rūšys:

- teisinis paprotys,
- precedentas (teisėjų kuriama teisė),
- norminiai teisės aktai,
- norminės sutartys,
- bendrieji teisės principai,
- sveika nuovoka,
- šiuolaikinės knygos, teisės literatūra ir ekspertų pranešimai,
- tarptautinės sutartys, jeigu jos tinkamai perkeltos į Slovakijos Respublikos teisinę sistemą.

Teisės normų hierarchija

Vienas pagrindinių Slovakijos teisės principų – normų hierarchija. Teisingas normų hierarchijos supratimas kuriant įstatymus ir juos įgyvendinant yra ypač svarbus nustatant normų teisėtumą. Tačiau normų hierarchija nėra tik paprastas loginės viršenybės ar subordinacijos klausimas. Hierarchija yra susijusi su **teisėtų įgaliojimų** klausimu. Ji taip pat apima kategorinį imperatyvą, pagal kurį teisės normą gali priimti tik įstatymu nustatytus atitinkamus įgaliojimus turinti institucija – priimdama teisės normą institucija neviršija to įstatymo nuostatų ir savo pačios teisėkūros kompetencijos.

Teisės normos klasifikuojamos pagal teisinę galią. **Teisinė galia** – tai teisės normos priklausomumas, pagal kurį viena norma yra pavaldi kitai (t. y. normai, kuri turi didesnę teisinę galią) arba viena norma išvedama iš didesnę teisinę galią turinčios normos. Tais atvejais, kai susiduria dvi skirtingą teisinę galią turinčios teisės normos, silpnesnioji norma negali prieštarauti stipresniajai ir stipresnioji norma gali panaikinti silpnesniąją.

Teisinės galios požiūriu teisės normos hierarchiškai gali būti klasifikuojamos taip:

Pirminės teisės aktai (įstatymai)

- konstituciniai įstatymai (visada pirminiai),
- kiti įstatymai (pirminiai arba išvedami iš konstitucinių įstatymų).

Įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai (žemesnio už įstatymą lygio)

- vyriausybės priimti norminiai aktai – visada įstatymų įgyvendinamieji;
- centrinių vyriausybės institucijų priimtos teisės normos – visada įstatymų įgyvendinamosios;
- savivaldybių ar vietos valdžios įstaigų (tarnybų) priimti norminiai aktai – pirminės teisės aktai arba įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai;
- teisės normos, kurias išimtinai priima kitos, ne vyriausybės, institucijos, – visada įstatymų įgyvendinamosios.

Kai tam tikras įstatymas turi viršenybę, tai iš esmės reiškia, kad visos kitos teisės normos turi būti išvedamos iš to įstatymo, jos turi būti su juo suderintos ir jam neprieštarauti. Tai praktiškai reiškia, kad esant situacijoms, kai teisės normų hierarchijoje mažesnės galios teisės norma prieštarauja didesnė galios teisės normai, reikia vadovautis didesnę galią turinčia norma.

Institucinė struktūra

Už teisės normų priėmimą atsakingos institucijos

Institucijos, turinčios teisę priimti teisės normas (teisėkūros institucijos):

- Slovakijos Respublikos Nacionalinė Taryba – Konstitucija, konstituciniai įstatymai, paprastieji įstatymai, tarptautinės sutartys, kurios teisės aktų hierarchijoje turi aukštesnę galią nei įstatymai, įstatymo galią turinčios tarptautinės sutartys;
- Slovakijos Respublikos Vyriausybė – vyriausybės priimti norminiai aktai;
- ministerijos ir kitos centrinės valdžios institucijos – dekretai, pareiškimai ir teisinės priemonės;
- savivaldybių ir miestų institucijos – bendro pobūdžio privalomos taisyklės;
- Slovakijos Respublikos balsavimo teisę turintys piliečiai – referendumo rezultatai, turintys konstitucinio įstatymo arba paprastojo įstatymo galią;
- savivaldybių ar miestų gyventojai – vietos referendumo rezultatai, turintys bendro pobūdžio privalomų taisyklių galią;
- miestų institucijos ir vietos valdžios institucijos – bendro pobūdžio privalomos taisyklės.

Teisėkūros procesas

Teisėkūros proceso etapai:

- teisės akto pasiūlymo teikimas – teisėkūros iniciatyva,
- įstatymo projekto svarstymas,
- balsavimas (sprendimo dėl įstatymo projekto priėmimas),
- teisės akto pasirašymas,
- teisės akto paskelbimas.

Sprendimų priėmimo procesas

Teisėkūros procedūra

Įstatymo projekto pateikimas – teisės aktų leidybos iniciatyva

Pagal įstatymo Nr. 460/1992 (Slovakijos Respublikos Konstitucija) 87 straipsnio 1 dalį įstatymo projektą gali pateikti:

- Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos komitetai,
- Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos nariai,
- Slovakijos Respublikos Vyriausybė.

Kiekvienas pateikiamas įstatymo projektas turi būti suskirstytas į straipsnius ir prie projekto turi būti pridėtas aiškinamasis raštas.

Įstatymo projekto svarstymas

Pagal Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos darbo reglamentą (įstatymas Nr. 350/1996) įstatymo projektas turi būti svarstomas tris kartus:

1. **Per pirmąjį svarstymą** vyksta bendros diskusijos dėl pasiūlyto įstatymo esmės arba, kaip tai vadinama, dėl **pasiūlyto įstatymo koncepcijos**. Šiame etape jokios pataisos ar papildymai negali būti teikiami.
2. **Per antrąjį svarstymą** įstatymo projektą aptaria Nacionalinės Tarybos komitetas (-ai), kuriam (-iems) jis paskirtas. Kiekvieną įstatymo projektą turi apsvarstyti Konstitucinis komitetas, ypač dėl to, ar projektas **atitinka Slovakijos Respublikos Konstituciją**, konstitucinius įstatymus, Slovakijai privalomas tarptautines sutartis, paprastuosius įstatymus ir Europos Sąjungos teisę. Antrojo svarstymo metu galima pateikti **pakeitimus ir pasiūlymus**; dėl jų balsuojama pasibaigus diskusijoms komitetuose. Štai dėl ko įvairios pozicijos turi būti pateikiamos visos kartu prieš aptariant įstatymo projektą Nacionalinėje Taryboje. Po to, kai **Konstitucinis komitetas specialia rezoliucija patvirtina bendrą komitetų ataskaitą**, įstatymo projektas perduodamas Slovakijos Respublikos Nacionalinei Tarybai. Remiantis šia ataskaita per antrąjį svarstymą Nacionalinėje Taryboje diskutuojama ir balsuojama dėl įstatymo projekto.
3. **Trečiasis svarstymas** vyksta tik dėl tų įstatymo projekto nuostatų, dėl kurių buvo pateiktos pataisos arba papildymai, priimti antruoju svarstymu. Per trečiąjį svarstymą vieninteliai pakeitimai, kuriuos gali pateikti parlamento nariai, yra įstatymo projekto netikslumų ir gramatinių bei rašybos klaidų taisymai. Pasiūlymą dėl pakeitimų ar papildymų, kuriais siekiama ištaisyti bet kokias kitas klaidas, turi pateikti ne mažiau kaip 30 Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos narių. Apsvarsčius pakeitimus ir pasiūlymus balsuojama dėl viso įstatymo projekto.

Balsavimas (sprendimo dėl įstatymo projekto priėmimas)

Kad įstatymas būtų priimtas, **už jį turi balsuoti bent pusė balsavime dalyvaujančių narių**.

Konstitucija gali būti adaptuojama, keičiama ir atskiri jos straipsniai panaikinami tik kvalifikuotą balsų daugumą, t. y. trijų penktadalių visų Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos narių balsų dauguma (3/5 iš 150 narių).

Nacionalinės Tarybos kvorumas yra, jeigu dalyvauja ne mažiau kaip pusė jos narių.

Priimto įstatymo projekto pasirašymas

Priimtą įstatymo projektą pasirašo:

- Slovakijos Respublikos Prezidentas,
- Slovakijos Respublikos Nacionalinės Tarybos pirmininkas,
- Slovakijos Respublikos Ministras Pirmininkas.

Šiuo procedūriniu veiksniu patikrinamas priimto įstatymo projekto turinys, procedūrinis projekto priėmimo teisingumas ir galutinė forma. Pasirašydami šie aukščiausio rango konstituciniai pareigūnai patvirtina įstatymo redakciją.

Prezidentas gali pasinaudoti veto teise ir atsisakyti pasirašyti priimtą įstatymą, remdamasis tuo, kad įstatymo turinys yra klaidingas. Kartu su savo pastabomis prezidentas grąžina priimtą įstatymą Nacionalinei Tarybai dar kartą svarstyti.

Grąžintas įstatymas pereina antrąjį ir trečiąjį svarstymo etapus, kuriuose svarstomos tik prezidento pateiktos pastabos. Šiuo atveju Nacionalinė Taryba gali, bet neprivalo, atsižvelgti į prezidento pastabas. Nacionalinė Taryba veto gali panaikinti dar kartą balsuodama; tokiu atveju įstatymas turi būti paskelbiamas, net jei prezidentas jo nepasirašė.

Norminio teisės akto paskelbimas

Paskelbimas yra paskutinis teisėkūros procedūros etapas. Visoje šalyje taikomos teisės normos oficialiai paskelbiamos Slovakijos Respublikos oficialiajame leidinyje; paskelbimas priklauso Slovakijos teisingumo ministerijos kompetencijai.

Įsigaliojimas

Norminiai teisės aktai įsigalioja juos **paskelbus**.

Atsižvelgiant į tai, kad vietos teisės aktai taikomi ribotoje teritorijoje, jie tam tikram laikui, kuris paprastai būna 15 dienų, išskabinami oficialių pranešimų lentoje.

Prieštaravimų, kurie gali kilti tarp skirtingų teisės normų, sprendimo priemonės

Mažesnės teisinės galios teisės aktas negali prieštarauti didesnės teisinės galios teisės aktui.

Teisės aktą galima pakeisti arba panaikinti tik tokios pačios arba didesnės teisinės galios teisės aktu.

Praktikoje vienodą teisinę galią turinčių teisės aktų atveju taikoma taisyklė, pagal kurią senesnis teisės aktas panaikinamas arba pakeičiamas naujesniu teisės aktu arba bendrasis teisės aktas panaikinamas arba pakeičiamas specialiu teisės aktu.

Slovakijos Respublikos Konstitucinis Teismas nagrinėja bylas ir priima sprendimus dėl:

- įstatymų atitikties Konstitucijai,
- vyriausybės norminių aktų ir ministerijų bei kitų centrinės valdžios institucijų visuotinai taikomų teisės normų atitikties Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams,
- savivaldos institucijų bendrojo pobūdžio privalomų taisyklių atitikties Konstitucijai ir įstatymams,
- centrinės administracijos vietos institucijų priimtų visuotinai taikomų teisės normų atitikties Konstitucijai ir kitiems visuotinai taikomiems norminiams teisės aktams,
- visuotinai taikomų teisės aktų atitikties tarptautinėms sutartims, kurios paskelbtos laikantis įstatymuose nustatytos teisės aktų skelbimo tvarkos.

Konstituciniam Teismui priėmus sprendimą dėl teisės aktų kolizijos, tokie teisės aktai arba jų dalys (nuostatos) nustoja galioti. Jeigu tokį teisės aktą parengusios institucijos per įstatymu nustatytą laiką po sprendimo paskelbimo nesugeba suderinti jo su taikytinu didesnę teisinę galią turinčiu teisės aktu, teisės aktas arba jo dalys (nuostatos) paskelbiamas (-os) neturinčiu (-iomis) juridinės galios.

Teisinių duomenų bazės

Teisingumo ministerijos duomenų bazė JASPI

Teisingumo ministerijos [duomenų bazėje JASPI](#) galima susipažinti su:

- įstatymais ir kitais teisės aktais;
- jų konsoliduotomis versijomis po kiekvieno pakeitimo;
- tarptautinėmis sutartimis, susitarimais ir kitais teisės šaltiniais (paskelbtais oficialiame įstatymų rinkinyje);
- teismų sprendimais ir nuomonėmis (paskelbtomis Slovakijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo sprendimų rinkinyje);
- Slovakijos Respublikos Konstitucinio Teismo sprendimais, nuomonėmis ir išvadomis;
- atrinktais apygardų ir apylinkių teismų sprendimais;
- informacija apie teisės ekspertus, vertėjus raštu ir žodžiu.

Kita informacija, kurią galima rasti duomenų bazėje JASPI:

- įstatymai ir kiti teisės aktai, paskelbti įstatymų rinkinyje nuo 1945 m.;
- atnaujinti priimtų įstatymų, viešųjų pranešimų ir kitų teisės aktų tekstai;
- Slovakijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo nuomonių ir sprendimų tekstai nuo 1961 m.;
- Slovakijos Respublikos Konstitucinio Teismo dokumentai nuo nepriklausomos Slovakijos Respublikos įkūrimo (1993 m. sausio 1 d.);
- atrinkti apygardų ir apylinkių teismų sprendimai;
- informacija apie teisės ekspertus, vertėjus raštu ir žodžiu.

Duomenų bazė JASPI – tai atvira, nekomercinė sistema, jos tikslas – suteikti piliečiams galimybę nemokamai susipažinti su sudėtinga valstybės teikiama teisine informacija. Projekto siekis – suteikti galimybę greitai ir skaidriai susipažinti su teisine informacija.

Informacinėje sistemoje „teisės aktų darbinis srautas“ įdiegtos dvi funkcinės taikomosios programos.

1. Pirmoji – **įstatymų projektų redaktorius**, pagrindinė jos funkcija yra kurti įstatymų projektus, pakeitimų projektus ir daugybinių pakeitimų projektus. Redaktorius sugeneruoja struktūrinius teisės aktus (XML struktūra), atitinkančius Slovakijos Respublikos Vyriausybės teisėkūros taisykles. Rengdamas pakeitimus naudotojas gali tiesiogiai redaguoti konsoliduotą galiojančio teisės akto (įstatymo, vyriausybės priimtų norminių aktų ir kt.) versiją, o programa sugeneruoja iš dalies pakeistą versiją. Naudotojas gali matyti konsoliduotą teisinio dokumento versiją su paryškintais pakeitimais. Galutinis rezultatas – XML struktūros dokumentas. Tada įstatymo projektas skelbiamas įvairiais formatais taikomojoje programoje „Teisės aktų darbinio srauto portalas“.
2. Portale stebimas visų rūšių teisinių dokumentų **teisėkūros procesas**. Ypatingas dėmesys skiriamas tarpvyriausybinei peržiūros procedūrai, kurios metu taip pat vyksta viešos konsultacijos (bet kas gali pateikti pastabas). Portalo naudotojai gali

nesunkiai ieškoti teisinių dokumentų pagal kelis kriterijus, be to, sklaidos kanalo sistema arba e. paštu jiems gali būti pranešama apie teisėkūros etapo pasikeitimus arba naujo projekto paskelbimą naudotojo pasirinktose srityse. Siekiama padaryti teisėkūros procesą skaidresnį ir prieinamesnį visiems.

Susijusios nuorodos

[Slovakijos Respublikos teisingumo ministerijos teisės aktų portalas](#)

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija nepriima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Paskutinis naujinimas: 18/03/2019